

Starý recept, jak se neztratit v novém labyrintu

Komenského mám ze školy spojeného hlavně s „pranky“ s dvoustovkou, na které byl – a dodnes je – Učitel národů vyobrazen. A pak s tím, že nás paní učitelka unudila k smrti nějakou fousatou bichlí, co prý napsal (Ráj světa a labyrint srdce, nebo to bylo naopak? Kdo si to měl zapamatovat). Jaké tedy bylo mé překvapení, když jsem si v té knize začal po mnoha a mnoha letech číst – a zjistil, že je fakt dobrá! Labyrinty světa jsou totiž labyrinty i dnes, a v srdci lze nalézt stejný ráj jako kdysi. Nicméně dost řečí a pojďme si posvětit na to, o čem ta nemožně stará kniha vlastně je.

Kráčel krajem Poutník

Hlavní hrdina, mladý Poutník, vychází do světa na zkušenou a přemýšlí, jakou cestu životem si vybrat – jako první pravidlo si neomylně vybere, aby to moc nebolelo, bylo to co možná pohodlné, a on tak měl pořád dobrou mysl. Tohoto postoje využije průvodce, který mu ihned rád nabídne své služby: Vševid Všudybud. Nechme promluvit jeho samotného: „Procházím celý svět, nahlížím do všech koutů a vyptávám se na slova a činy každého člověka. Co je zjevné, toho si hned všimnu, a co tajné, to vyslídím a prozkoumám. Budeš-li mne následovat, ukážu ti mnohá tajná místa, kam by ses beze mne jaktěživ nedostal.“

Netrvá dlouho a přidá se k nim druhý průvodce – Mámení. Jeho úkolem je vykládat, jak se má čemu ve světě rozumět. Hlavně aby všichni měli radost a byli dob-

ré myslí. Mámení zahání úzkosti a bez jeho cenných rad by všichni skončili tak akorát na antidepresivech. Oba průvodci se každopádně shodnou, že Poutník má být především zticha, obdivovat, co mu ukážou, a hlavně o ničem moc nemudrovat. Má se spokojit s tím, co mu hezky sami po lopatě vyloží, a vlastní hlavu raději moc nepoužívat.

Jeden z prvních postřehů, které Poutník udělá, je to, že lidé se zaobírají naprostými zbytečnostmi: sbírají odpadky, tahají klády a kamení tam a zase zpátky bez jakéhokoli smyslu, točí řehtačkami nebo si hrají se svým stínem. Na námitky Poutníka, jak se to shoduje se vznešeností, které člověk může dosáhnout, mu průvodci odseknou, že ještě není v nebi a musí se zabývat pozemskými věcmi. Zdá se, že se od té doby moc nezměnilo, zato se změnila možnost, které různá pokušení mají.

Kdo chce včerejší noviny?

V naší současnosti by těmito odpadky, kládami a kamením mohlo být vše, co k životu nepotřebujeme, ale co přesto náš život neúměrně zahlcuje a přetěžuje. Když jsem byl mladší, táta vždy o víkendu přinesl dvoje noviny. Člověk je přečetl od A do Z, a pokud pak nechtěl číst i to bílé, měl vystaráno. Byl informačně nasycen, víc nebylo k máni. Dnes, když na to přijde, může číst „noviny“ klidně celý den – možná znáte obvyklé kolečko, kdy je třeba projít alespoň tři oblíbené informační servery každou hodinu, jestli se něco zajímavého nestalo. Několik hodin staré zprávy se už ztratí v digitálním houští a nemusíte se k nim tak snadno prořezat.

Ti z nás, kdo nechtou noviny, si mohou dosadit libovolnou sociální síť. Je potřeba vědět, co je nového, videa s kotátky se také sama nezhlédnou, a hlavně je třeba zkont-

rolovat, zda nejste třeba zváni na důležitou událost. Psychologové tomu říkají „fear of missing out“ – strach, že vám něco unikne. Čím víc si zvykáme na informace až pod nos, tím víc toho můžeme promeškat. Informace o tom, kdo všechno má dnes narozeniny, vedou k výtčká, pokud nenapíšete na zeď alespoň nějaké ty základní gratulační fráze. A také notifikace o zprávách či e-mailech je třeba posílat přímo na mobil – nestačí již jednou denně mrknout do schránky, jestli někdo nepíše. Nedávno jsem slyšel rozhovor s jedním českým rapperem – vyprávěl, že se tak utopil v nepřehledném výběru různých zvuků na počítači, až v důsledku toho úplně přestal tvořit hudbu, protože se nedokázal rozhodnout, jaké zvuky má použít. Musel si to zakázat a vrátil se k hardwarovým syntezátorům. Úmyslně se omezil, ale začal pak zase tvořit.

Novinkou doby jsou pak tzv. klikačky: titulky vás naláká na informaci, kterou je podle všeho dobré vědět, a když článek rozkliknete, zjistíte, že jste se chytili do pastí: vše zajímavé bylo jen v titulku, který byl napsán tak, aby podnítil vaši zvědavost. V článku však nic zajímavého není, ale vy už jste na něj klikli, a zvýšili tak jeho čtenost – a tedy i výdělečnost. Čas, který jste tím ztratili, vám ale už nikdo nevrátí. Třeba jste si mohli místo toho přečíst kus knihy, za někoho se pomodlit, cvičit na kytaru, vyplít záhon... Místo toho jste utratili čas za odpadky. A dobře vám tak: nemáte být takový Vševid, co chce všechno vědět, včetně toho, čím si maže housky Dáda Patrasová nebo o kolik se propadly ropné akcie na venezuelské burze.

Vtip je v tom, že drtivou většinu z toho, co bylo v posledních několika odstavcích popsáno, vůbec nepotřebujeme a nemá to nejmenší vliv na růst vašeho osobního štěstí – ba naopak.

Za obzorem je tráva vždy zelenější

Vševidovo přijetí zní Všudybud. Další pokušení dneška je všude být: využít všechny možnosti, navštívit všechny země, poznat co nejvíce partnerů (a to i sexuálně), než se pro některého rozhodnu. Anebo taky nerohodnu. Jeden básník napsal: Cestování je snaha dohnat to, co jsme propásli z možnosti spásy. Mám kamaráda, který když na něj dolehne životní tíseň, jede do ciziny na výlet či krátkou dovolenou. Nic proti tomu – ale někdy je lépe zaposlouchat se do pravdy vlastní bolesti a nepohody a popřemýšlet, co tím mám pochopit, než je hned přebít novými zážitky. Cizích zemí je totiž hodně – a tak mohu unikat před sebou celý život a nikdy se se sebou nasetkat na dně své vlastní duše. A tím pádem nic ve

sám životě nezměnit – přitom právě kvůli tomu možná ta tíseň vzniká.

Byly doby, kdy se lidé za celý život nepodívali dál než do okresního města. Nepoznávali cizí kraje, nevěstu či ženicha si vybrali z několika dostupných možností na trhu, a nevěděli tak, že by mohli chtít něco lepšího, protože vše bylo tak nějak dáno a prostor k manévrování omezený. Možná ale byli v této „nesvobodě“ šťastnější a svým zakotvením na jednom místě dosáhli hloubky, které my už pro přílišnou šířku nedosahujeme. A možná se lépe a hlavně včas rozhodovali. A člověk ke svému štěstí závazná, celoživotní rozhodnutí potřebuje – pokud je neudělá, riskuje, že nikdy nebude tak úplně spokojený. Podobně jako náš Poutník, který obchází celý svět a poměřuje všechna povolání, ale pro žádné se ne-

rozhodne, a nakonec mu všechno přijde jen jako zbytečná námaha a starosti pro výsledek, který mu za to zas až tak nestojí.

Všudybudovi tu proto pomáhá druhý z průvodců, totiž Mámení: kde je Mámení, tam je vnější klid a pohodlí. Kdykoli poutník zašilhá po něčem vznešenějším či se zamyslí nad smyslem věci, Mámení ho ihned popohání zpět na rovnou, hladkou cestu a rozmlouvá mu přílišné mudrování nad stavem světa. Aby unesl svou nerozhodnost a po-

vrchnost, potřebuje Poutník veselou mysl a příliš si nad ničím nelámat hlavu. Potřebuje jíst, pít, trochu se poveselit, případně se trochu posmívat ostatním. Díky tomu tak nikdy nepomyslí na to nejdůležitější: že jednou zemře a že jeho život – a tedy i bloumání – nebudou nekonečné. Z myšlenky, že by Poutník pomyslel na smrt, mají ostatně Všudybud i Mámení tu největší hrůzu.

V ráji srdce není wifi!!

Myšlenka na smrt nakonec Poutníka zachrání. Když si uvědomí, po jak prázdném životě lidé umírají a nevědí, jak to s nimi po smrti dopadne, vyděsí se natolik, že se začne modlit k Bohu, aby ho zachránil. A Bůh se mu opravdu ukáže a vyzve ho, ať se vrátí domů: do svého srdce, tedy k sobě samému. A dá mu radu k nezaplacení: „A zavři za sebou dveře!“ To důležité se děje vevnitř, ne venku. A tak Poutník zavře oči, nos, ústa a zůstane sám se sebou. Dnes bychom řekli: vypne notifikace, zamiří do světa offline nebo se odhlásí z instagramu. Poutníka nastalá tma po uzavření smyslu nejdřív trochu vyleká a musí se chvíli rozkoukávat, ale nakonec se v té tmě setká s Bohem.

Neznamená to, že musí zůstat odpojený neustále. Kdykoli se toho ale odváží, získá něco mnohem lepšího!

Štěpán Sirovátka